

Joža Lovrenčič:

Tonca iz lonca.

Nenavadna zgodba iz starih časov.

2.

iha nedelja.

Prva Polonina skrb je bila zjutraj, ko je vstala, da je poiskala kos črnega blaga in z njim zastrla božjo martro v kotu nad mizo. Ko je to delala, je sočustvovala z Jezusom in bila huda na Jude, ki niso hoteli spoznati božjega Sina in so ga preganjali in mu pripravljali bridko trpljenje. In je molila dolgi zlati očenaš in z njim spremljala usmiljenega Jezusa, ki je v nedeljo zjutraj zgodaj vstal, se umil v sveži vodi, vzel palico romarsko in šel po široki cesti, kjer so ga srečali hudj ajdje z velikim vpitjem in velikim hrupom, in jih je vprašal: »Koga vi iščete?« In ko so mu dejali: »Jezusa Nazarenskega,« jim je rekel:

»Jaz sem tisti, ki ga iščete. Zakaj me iščete? Sem pri vas v templju bil, sem vas lepo učil, niste prsta name položili, mi niste sile storili.« In so se tako ustrašili, da so na črno zemljo padli, da so jim luči ugasnile, roke okamenele, oči oslepele, usta priprla in mu niso mogli reči nič hudega in nič žalega storiti, ker jim je rekel, da se do devete ure ne sme nihče zganiti in nobenemu človeku sile storiti. In še je molila, kako stopi potem k Sinu roža Devica Marija in ga izprašuje, kako bo na cvetno nedeljo, kako na veliki ponedeljek, torek, sredo, četrtek in soboto pa še na samo veliko nedeljo. In ko je končala in ponovila Marijino vprašanje: Jezus, dete moje, kaj boš temu človeku dal, ki bo to molitev molil in tvoje trpljenje premišljeval? — je pomislila, da je že toliko let z zlatim očenašem po Jezusovem odgovoru rešila materino, očetovo in svojo dušo, pa si je zaželela za plačilo milost, da bi dobila otroka.

Misel na Jezusa je tisti dan ni zapustila.

Ko sta bila z možem v cerkvi in je videla zastrte križe, je živo mislila nanj in ugibala, kam se je skrnil pred hudimi Judi. Če bi s Tonom tedaj živela in bi imela svojo hišico kje blizu Jeruzalema in bi videla, kako Jezus s popotno palico išče, kam bi se skrnil, bi ga povabila, naj stopi k njima in naj ostane v njuni hiši. In ko bi nevarnost minila, bi se je mogoče usmilil, kakor poje ona pesem, ko je obljubil revnemu dekletu, ki ga je skrilo, na zemlji dosti otrok, po smrti pa sveti raj.

Tudi Tonu je zaupala te svoje misli, ko sta se vračala iz cerkve.

Tona se je nasmehnil in menil, da bi bila njuna hiša le prerevna, da bi mogla sprejeti Boga.

»Če mu ni bil hlevce preroven, ko je prišel na svet, bi odrasel stopil tudi v najino hišico, kjer bi ga lepo sprejela in mu postregla z vsem, kar bi imela,« je gorela Polona v mislih na Jezusa.

»Žena, zdi se mi, da je tvoja vnema samo zato taka, ker misliš, kako bi ti Jezus poplačal dobro delo usmiljenja. Taka bi mu ne bila prav nič ljuba in ognil bi se najine hiše in naju še pogledal ne bi, ako bi ga vabila,« je modroval Tona.

»Veš kaj, Tona, tako samoljubno hinavska, kakor so bili farizeji, pa le nisem; saj me poznaš! Kar mislim, mislim odkrito. Pred samim božjim stolom na sodni dan boš videl, da je res, če mi zdaj nočeš verjeti,« se je Polona nekoliko užaljeno branila.

»No, no,« jo je tolažil, »saj so bile to samo besede, ki niso konj. Govoriva pa že take stvari, da bi nama kdo rekel, če bi naju slišal, da greva na otroško pamet.«

Tako sta govorila, a ko so se jima spotoma pridružili še drugi vaščani, ki so se vračali od maše, so se menili o vsakdanjih stvareh, o vremenu in delu, o druginji in o starih časih, ko je bilo vse drugače in so ljudje zadovoljno živeli.

Tona se je še ustavil z možni na sredi vasi pod lipo, da bi po stari navadi še kaj pomodrovali, Polona pa je pohitela domov, da pripravi kosilo.

Tam gori v klancu, prav kjer zavije steza s ceste k njeni hiši, je počival popotni človek s palico v roki. Star je bil in videti je bilo, da ga je dolga pot močno utrudila.

»Bog daj dober dan! Ali počivate?« ga je pozdravila Polona.

»Bog ga daj!« je odvrnil popotnik. »Počivam. Utrudila me je hoja in težko mi je, ko je na svetu tako malo usmiljenja in me pehajo od vrat, ako lačen potrkam in prosim vbogajme. Ti pa greš od maše?«

»Od maše. Mudi se mi, da skuham. Možaki ste sitni, če ni kuhano ob času,« je dejala in krenila na stezo, kjer se je čez trenutek ustavila, se ozrla k popotnemu in še rekla: »Če ste lačni, pa stopite k nam. Sama sva, pa boste lahko jedli z nama, ko bo pripravljeno. V vasi bi dobili nemara že zdaj v kaki hiši kaj toplega, če niste pretrudni, da bi povprašali tu in tam. Pri nas bo treba še počakati!«

»Pa počakam,« je sprejel popotni Polonino vabilo, vstal in oslanjajoč se na palico stopal za njo v breg.

Ko sta prišla do doma, je Polona odprla vrata in vstopila, popotni pa je sedel pod medenko na klop, odložil palico, sklenil roke in se zagledal proti nebu, kakor bi molil.

Ni trajalo dolgo in iz kuhinje se je začelo kaditi in popotni je slišal, kako je Polona pristavila.

»Zdaj pa naj se kuha v imenu božjem!« je spregovorila, ko je prišla iz kuhinje pred hišo in imela s seboj košek in nožič. »Tu okoli naberem še cikorijske, ki je zdaj spomladi tako dobra in zdrava. Ljubi Bog nam je za vsak čas poskrbel, da nam ni sile. Zdaj cikorijske in krešo, poleti so gobe, potem pa pride sadje in drugo. O, ne veste, kako je ta naša medenka hvaležna,

ker tako gledamo nanjo. Leto za letom nam tako bogato obrodi, da se ji veje kar šibijo. Toliko je tega božjega daru, da ga imava z možem dosti svežega in še posušiva ga v peči, da je za zimo. Če bi marali, vam pa dam ta čas prgišče suhih hrušk, da boste laže čakali!»

Preden je popotni odgovoril, se je vrnila v hišo in mu prinesla medenk. Tujec jih je hvaležno sprejel, se ljubeznivo nasmehnil ženi in suhemu sadu in ga pohvalil, ko je pokusil prvo hruško.

»Kaj ne, kako so dobre?« je bila Polona vesela in se je s trate ozrla na popotnika, ki ji je prijazno pokimal. Potem je nekoliko časa molčala in vrtala cikorijco. Nič ji je ni bilo treba iskati, kar naprej je zasajala nožič v zeleno trato, izpodrezavala koreniko in jemala z roko cikorijco za cikorijco iz zemlje ter jo sproti čistila.

»Čudno,« je govorila glasno sama zase, »toliko cikorijce in tako lepe ni bilo tod po trati okoli naše hiše, odkar jo nabiram. In nabiram jo tod že petnajst pomladi!«

»Bog jo je letos posebej blagoslovil, ko si tako dobra in usmiljena,« ji je rekel popotni in tako mil smehljaj je preletel njegov obraz, da bi se bila Polona začudila, ako bi ga bila ujela ...

Ko se je zazdelo Poloni, da je nabrala že dovolj cikorijce, je stopila v hišo, kjer je ogenj veselo gorel in kar šumel, kakor bi oznanjal pristavljenemu loncu in še kotlu nad seboj gosta, ki bo stopil čez prag, ko bo kuhano. Polona je oprala cikorijco in jo pripravila, potem pa po-

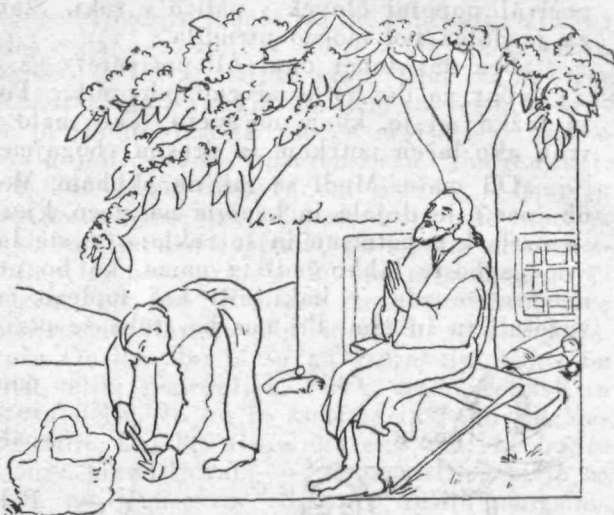
hitela s kuho, da bi Tona ne stresal sitnosti, ko bi se vrnil. Sama pri sebi se je čudila, kako lepo in gladko ji gre ta sveti božji dan vse od rok, kako ni prav nič več zamišljena in žalostna, kakor je bila še zjutraj, in še je opazila, da se v kuhinji nič ne kadi, kakor se je sicer vedno, da jo je kar ščemelo v oči. Zato je zdaj pa zdaj stopila na vrata, privoščila ljubeznivo besedo popotniku in še menila, da bi Tona že moral priti.

»Dedci pravijo, da smo ženske dolge, pa sami niso nič krajši, ko se zberejo in mislijo, da s svojimi besedami rešijo svet,« je šegavo potožila popotnemu, ko je bila s kuho že opravila in čakala na pragu in gledala, ali Tona že gre.

Tedaj je zazvonilo poldan.

Popotni je vstal in molil in Polona je molila z njim. Tako pobožno in milo je molil, da ji je bilo kar toplo pri srcu in se ji je zdelo, da zvon ni še nikdar tako lepo pel.

Medtem ko sta molila, je prihajal Tona. Klobuk je imel v roki in ko je odzvonilo, se je pokrižal in spet pokrnil. Obstal je pred popotnim in ga gledal, a le trenutek, zakaj Polona mu je povedala, da ga je utrujenega našla ob cesti, kjer je počival, in ga povabila, naj stopi k njima in počaka na južino, ki je zdaj že pripravljena.

Tona ni bil prav nič nejevoljen.

»Prav, prav si napravila, Polona,« je pohvalil ženo, popotnemu pa je dejal, naj kar vstopi z njim v hišo, češ kjer sta dva zbrana v božjem imenu, je Bog med njima. »Ker pa Boga ne vidimo in ne potrebuje naše hrane, ga pa ti nadomeščaj, prijatelj popotni,« je še dostavil in se zadovoljno nasmešnil.

»Rad,« je spregovoril tujec in kakor bi bral v evangeliju, je nadaljeval slovesno: »Slišala sta, kako je pisano: Ko pa pride Sin človekov v svoji slavi in vsi angeli z njim, takrat bo sédel na prestol svojega veličastva. In zbrali se bodo pred njim vsi narodi in ločil jih bo narazen, kakor loči pastir ovce od kozlov; in postavil bo ovce na svojo desnico, kozle pa na levico. Tedaj poreče kralj tistim, ki bodo na njegovi desnici: Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, prejmite kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta! Zakaj lačen sem bil in ste mi dali jesti; žejen sem bil in ste mi dali piti; popotnik sem bil in ste me sprejeli; nag sem bil in ste me oblekli; bolan sem bil in ste me obiskali; v ječi sem bil in ste prišli k meni.' Tedaj mu bodo pravični odgovorili: 'Gospod, kdaj smo te videli lačnega in smo te nasitili ali žejnega in smo ti dali piti? Kdaj smo te videli popotnika in smo te sprejeli ali nagega in te oblekli? Ali kdaj smo te videli bolnega ali v ječi in smo prišli k tebi?' In kralj jim bo odgovoril: 'Resnično, povem vam: Kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.' To so božje besede in kar Bog reče, ne oporeče.«

Tako je poučil popotni Tona in Polono in ko je bilo kosilo na mizi, je molil z njima in prisedel in so jedli in jim je vse tako teknilo, da je bil Tona poln hvale, kako je Polona dobro skuhala, žena pa se je smehljala in menila, da lakot tako zabeli jedi, da se ne upirajo, čeprav je tudi sama čutila, da imajo posebno tečen okus, ki si ga ni znala razlagati.

In je med jedjo dala beseda besedo.

»Ali imata že tako odrasle otroke, da sta jih poslala v svet za kruhom, ko sta tako sama?« je vprašal popotni.

Polona je zavzdihnila.

»Nič jih nama ni Bog dal,« je povedal Tona.

»Pa bi jih imela rada?« je hotel vedeti tujec.

»Vprašate?« je Polona dejala in komaj premagovala solze, da ne bi pred tujim človekom pokazala, kako ji je težko.

»Če bi jih bilo toliko, kolikor je boba tam v vreči, bi ona hvalila Boga, da jo je uslišal,« je pristavil Tona.

»Veliko otrok, veliko skrbi,« je menil popotni.

»Pa veliko veselja!«

»In še več sitnosti,« je oporekel Tona ženi.

»Ti bi seveda držal z apostoli, ki so otroke odrivali, ko so hoteli k Jezusu. Da le moreš tako govoriti!« ga je Polona pokarala.

»Kako bi bilo, nič ne rečem, mislim pa, da je bolje tako, kakor da bi jih imela polno hišo in bi jim prej ali slej pela beraška palica!« se je branil Tona.

»Otroci so božji dar in kar Bog dá, že tako naredi, da ni treba imeti človeku skrbi, kako bo z njimi. Ali ni res, popotnik?«

»Prav praviš, žena, zakaj pisano je: Poglejte ptice pod nebom: ne sejejo in ne žanjejo in ne spravljajo v žitnice, in vaš nebeški Oče jih živi. Ali niste vi veliko več vredni ko one? In za obleko — kaj ste v skrbeh? Poglejte lilije na polju, kako rastejo; ne trudijo se in ne predejo...«

»Da,« je posegla vmes Polona, »pa se še kralj Salomon v vsem svojem sijaju ni oblačil kakor katera izmed njih.«

»Če pa travo na polju Bog tako oblači, ne bo li mnogo bolj vas, maloverni?« je nadaljeval popotni, kakor bi grajal čevljarja, ki je ob teh besedah molčal in čutil, kako mu očita vest, da premalo zaupa v Boga.

In ko so pojužinali in se Bogu zahvalili za prejete darove, je popotnik vzel palico, da odide.

»Bog naj vama poplača, kar sta mi storila dobrega, in naj vama usliši prošnjo, ki bi jo najrajši imela uresničeno!«

Tako se je zahvalil popotni in mimogrede svojo palico zasadil v vrečo, ki je stala v kotu ob vratih in je bil v njej bob.

Polona in Tona sta ga še ustavljala, češ naj ostane z njima in naj prenoči v njuni hiši, da ni vredno zahvale, kar sta mu dala, da bi mu bolje postregla, če bi mogla, pa naj se še oglasi, če bi ga spet kdaj privedla pot v te kraje. Oba sta ga spremila pred hišo in ko ju je vprašal po bližnjici do velike ceste v trg, sta mu rekla, naj gre kar po stezi skozi gozd, ki je tam gori za njuno hišo šumel v pomladnem pričakovanju in se prelival kakor v srebru in zlatu v žarkih pomladanskega sonca.

Ko je popotni odhajal po stezi, sta Tona in Polona gledala za njim in ugibala, če bo prišel do večera v trg. Polona je pomislila, da bi utegnil biti do večera spet lačen, pa se ji je smilil in je hitro stopila v hišo, nasula v predpasnik nekaj prgišč medenk in potem tekla za njim in mu jih dala.

»Žena, Bog vidi tvoje dobro delo in te ne bo pozabil!« ji je rekel z milim glasom in nadaljeval pot.

Polona se je vrnila k Tonu in gledala sta za njim. Če bi ne bila gledala tako vsakdanje preprosto, bi videla, kako je popotni v popoldanskem soncu žarel in kako so ga na njegovi poti spremljali ptički in mu peli tako veselo, kakor bi se mu zahvaljevali za pomlad in sonce in še za sladke pesmi, ki mu jih morejo peti. Tudi bi videla, kako pred njim in ob njem poganjajo cvetlice in se mu klanjajo grmi in drevesa, ki sproti zelenijo in začenjajo cveteti. Vsega tega nista videla ne slišala, zaslišala pa sta hripav glas, ki se je zadiral nad popotnim, ko je zavil v gozd.

»V božjem imenu naj te sprejemem, ti seme beraško! Z gorjačo ti pokažem pot, če se ne spraviš brž izpred oči! Kaj bi ti jaz pomagala, če nosiš Boga na ustih! On naj ti pomaga, če tako vanj zaupaš! Jaz ne dam nič nanj, meni ni pomagal. Sama sem si morala pomagati in zdaj mi gre, kakor hočem. Vidiš, ta moj črni pes je več vreden ko tvoj Bog! Le poskusi mi kaj napraviti, pa boš videl, kako ti pokaže zobe . . .! Kaj, ti me boš učil in opominjal, kaj je prav in kako naj govorim! Črnin, daj ga . . .!«

Tona in Polona sta se križala.

»Bog ji grehe odpusti!« sta oba obenem spregovorila, zakaj tako nista še slišala govoriti stare Gozdulje, ki so jo imeli vsi za čarovnico, ker ni šla nikdar v cerkev in se je izogibala vsega, kar je bilo v zvezi z Bogom.

In še sta slišala, kako je Črnin lajal in zavijal, a Gozdulja le ni bila zadovoljna.

»Nič se ne boj njegove palice, Črnin! Daj ga, daj ga! O ti peklen-ska žival, kaj, takega pritepenca se boš bal! Nič ne rênči, nič se ne obotavlja, zakadi se vanj, da bo pomnil, kdaj je srečal Gozduljo in je ne bo želel videti nikdar več! Ali ne boš poslušal? Čakaj, pokažem pa obema . . .!«

Pes je zacvilil in pritekel iz gozda ter se ustavil na stezi in čakal, kdaj opravi Gozduja sama s popotnikom. Ko je slišal kletve svoje gospodinje, je zadovoljno mahal z repom in lajal, kakor bi z njo soglašal.

»Tako, zdaj si v božjem imenu izginil in se skrill! Kar premišluj, ko pojdeš skozi gozd, kako ti je Bog pomagal in te je Gozduja po njegovi volji naklestila, hihihih . . .!«

To sta še slišala Tona in Polona in potem sta videla, kako se je nagnilo sonce in ožarilo gozd, kakor da se je vnel v prečudnem ognju. In še se jima je zazdelo, da vidita v tej prelepi svetlobi popotnika, ki ves zlat stopa med tihimi drevesi in tone v morju večerne luči . . . (Dalje.)

M. K.:

Tatič Pridanič.

(Zgodbica.)

Na kozarček brinjevčka
potovka stopila
je v žganjarno, jajčka pa
zunaj je pustila.
Mihec brž h košari — hop!
Jajc za pirhe rdeče
si nabere poln klobuk.
Ves žari od sreče . . .
Da tatovine grde te
nihče ne opazi,
brž klobuk na vrh glavé! —
in se proč odplazi.
Proti domu žvižgajoč
uzmovič koraka.

Kdo mu pa nasproti gre?
Joj, učitelj Sraka!

»Dober dan!« odkrije se
Mihec brž spoštljivo.

Pa ta hip že kaznovan
je za hudobijo:

jajca se usujejo —
smuk! mu iz klobuka.

»Kaj pomeni to?« strmi
vanj učitelj Luka.

»Kar z menoj!« ukaže mu
in domov ga žene.

Tam za Mihca milosti,
jojme, ni nobene:

mesto pirhov — švrk! švrk! švrk!
v žalosti globoki
s palico dobil jih je
po tatinski roki.

